

Цінує розум вигуки прогресу, душа скарби прадавні стереже

Науково-технічний прогрес впритул наблизився до нас і вже щільно бере у свої обійми. Нині у нашій бібліотеці є 6 комп'ютерів, функціонує віртуальний читальний зал на 2 робочих місця (Інтернет-місце та мультимедійне місце), також закладено кошти на придбання бібліотечної програми, яка дозволить автоматизувати основні бібліотечні процеси. Медіатека налічує 96 компакт-дисків, які використовуються при проведенні масових заходів та для індивідуального прослуховування і перегляду. Ведеться робота зі створення web-сайту, є електронна адреса. Ми радо вітаємо процес модернізації нашої книгозбірні, який дозволить йти у ногу з часом і збільшить об'єм інформаційного масиву та сприятиме повнішому задоволенню запитів користувачів. Водночас, зважаючи на нові соціально-економічні умови в нашій державі, які нині зазнають різноманітних демографічних, юридично-правових, моральних і духовних деформацій, працівники нашої книгозбірні вважають за необхідне дбати про гармонію душі і духу та людських матеріальних потреб підростаючого покоління. Адже суспільство, удосконалюючись технічно, обростаючи метало-пластиковими конструкціями, лазерними і ядерними установками, катастрофічно «черствіє» і байдуже. Концентрація уваги на роботі задля високих матеріальних благ приводить до браку часу на спілкування з дітьми, замкнутості, недовіри, грубості, низької духовної культури. Любов до дітей і їх виховання часто вимірюється лише кількістю подарованих іграшок і купівлею комп'ютера.

У 2006 році ми провели соціологічне дослідження «Ваша дитина у дзеркалі читання», яке спонукало нас замислитися над тим, як сучасні батьки впливають на духовний розвиток своїх дітей. Якщо на запитання «Як ваша дитина ставиться до читання?», «Чи впливаєте Ви на читання вашої дитини?», «Про що любить читати ваша дитина?», «Який жанр переважає у читанні ваших дітей?» 30-40% батьків змогли дати позитивні і конкретні відповіді, то важкими і з негативними відповідями виявилися запитання «Чи передплачуєте своїм дітям періодичні видання і які саме?» і «Назвіть улюблені літературні твори своїх дітей та улюблених літературних героїв». Лише у 15% респондентів виявилися досить пристойні домашні зібрання дитячих книг. Порадувала відповідь стосовно складу і якості нашого фонду — 52% опитуваних він задовольняє. У цілому дані дозволили зробити висновок, що анкети заповнювали досить грамотні батьки, більшість з яких мають вищу спеціальну освіту і приділяють увагу вихованню своїх дітей, у тому числі і їхньому читанню. Проте нас не полишає тривога, що розумовий розвиток дітей переважає над духовним. А духовність — це розуміння Божих законів, це свідомість і щира праця на користь світлич сил, на благо духовної еволюції людства. Духовна людина робить добро, не дбаючи про винагороду. Сподіваємося, що саме це сьогодні турбує кожного. Поряд з виховним потенціалом сім'ї і школи чільне місце займає й дитяча бібліотека. Дійсно, книгозбірні для юних громадян є відкритими соціально-педагогічними системами і володіють великим арсеналом форм, методів та засобів на допомогу морально-духовному вихованню.

Протягом багатьох поколінь кожна нація набуває своїх власних звичаїв, прикмет, завдяки яким стає неповторною і відрізняється від інших. Це є неписаним законом у вирішенні як дрібних щоденних, так і важливих всенародних справ. Звичаї й мова — елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, в одну націю і виробляються впродовж усього довгого життя і розвитку кожного народу. В усіх народів світу існує повір'я, що той, хто забув звичай своїх батьків, карається людьми і Богом, він стає блудним сином. Прикро, що за часів перебування України у складі Радянського Союзу розірвано безліч кровно-родинних зв'язків, ігноровано і знівельовано народні звичаї, традиції, обряди. Саме то-у в комплексі заходів морально-духовного спрямування, які проводяться нашою бібліотекою останніми роками, вагоме місце займають власне заходи з виховання національної гідності й менталітету.

Поняття гідності виражає уявлення про цінності людини як особистості, особливе моральне ставлення людини до самої себе і ставлення до неї спільноти. Задля формування у наших юних користувачів людської гідності взагалі і національної зокрема, у своїх заходах ми ставимо за мету акцентувати увагу на духовних цінностях людини; формуванні почуттів совісті і честі; знання історії своєї родини і свого народу; знання культури, традицій, звичаїв, вірування свого народу; знання життєвого шляху великих постатей України (політичних діячів, вчених, діячів літератури, мистецтва тощо); володіння багатством рідної мови; участь у конкретній діяльності, спрямованій на збереження і примноження матеріальних і духовних багатств свого народу. Водночас намагаємося доступно ознайомити дітей з поняттям «менталітет», оскільки воно зараз дуже часто вживається в усіх сферах спілкування. В українському мовному обігу слово «менталітет» визначається як світосприйняття, світогляд, бачення світу, національний характер, вдача. Дітям імпонує пояснення ментальності як своєрідного духовного коду. Також наголошуємо на тому, що для кожної національності характерні своєрідні прояви менталітету, і потрібно з повагою ставитися до цих духовних багатств кожного народу. Ментальність українського народу виявляється у зосередженості на фактах і проблемах внутрішнього світу; сентиментальності, чутливості, фольклору, яскравій обрядовості; прагненні до особистої свободи; перевазі емоційного, чуттєвого над волею та інтелектом.

Тематика заходів нашої книгозбірні підтверджує, що ми у своїй культурно-освітній, виховній діяльності повернулися до національних джерел. Важливим у морально-духовному вихованні є святкування знаменних державних дат і дат народного календаря. Формуванню національної гідності та історичної пам'яті сприяє відзначення державних свят й урочистостей: День соборності України (22 січня), День Конституції України (28 червня), День Державного Прапора України (23 серпня), День Незалежності України (24 серпня), День українського козацтва (14 жовтня). У цей ряд можна поставити і День Знань, День Матері, День української писемності та мови. Народний календар теж дає нам багато можливостей щодо роботи з даного напрямку, адже релігійні свята (День Андрія, День Святого Миколая, Святвечір, Щедрий вечір, Різдво, Водохреща, Стрітєння, Великдень, Трійця, Івана Купала, Покрова Пресвятої Богородиці) та родинні дати (ювілейні дні народження, ювілейні весілля) — це енциклопедія знань про людей, їхній спосіб життя, побут, традиції, звичаї, обряди, мудрість.

Основою успішної діяльності бібліотеки з будь-якого напрямку виховання юних користувачів є, безумовно, інформаційно-документальні ресурси, тому ми й раді, що з початку 2000-х рр. наші фонди поповнилися новими виданнями на допомогу морально-духовному вихованню школярів: Олена Боряк «Україна: етнокультура мозаїка», довідник «Провідники духовності в Україні», серія «100 найвідоміших» («... українців», «... шедеврів», «... місць», «... архітектурних пам'яток», «... образів української міфології» тощо, 2-х томний словник «Декоративно-ужиткове мистецтво», повна енциклопедія «Україна», видання «Українці: Традиції. Звичаї», «Шкільний календар: народознавчі свята» тощо. Незмінним попитом користуються усі твори В. Скуратівського, «Звичаї нашого народу» О. Воропая, «Енциклопедія

українознавства» за редакцією В. Кубійовича. Вчителям подобаються книги серії «Бібліотека вчителя» Тернопільського видавництва «Навчальна школа — Богдан» — «Стежками минувшини», «Барвінковий край», «Свою Україну любіть». З величезним інтересом і захопленням діти всіх вікових категорій розглядають книгу-альбом відомої української художниці З. Васіної «Український літопис вбрання. Т. 1. 11 000 років до н.е. — XIII ст. н.е.» та видання Т. Кара-Васильєвої і А. Чорноморець «Українська вишивка».

Усі ми свідки того, що розвиток сучасної цивілізації з її технічним прогресом поряд з позитивними досягненнями приніс і негативні наслідки. На межу тисячоліть Україна прийшла з Чорнобильською катастрофою, яка, окрім екологічних та медичних проблем, поставила також проблему врятування і збереження для нащадків усього комплексу етнічної спадщини уражених територій. Унікальний і надзвичайно багатий краєзнавчий матеріал зібрано у семи випусках збірника «Етнокультурна спадщина Рівненського Полісся» (2001–2006 рр.), присвяченого різноманітним аспектам традиційної духовної й матеріальної культури поліщукив, що мешкають у радіаційно забруднених районах. Тут є матеріали з широкого кола проблем вивчення етнокультури Полісся, у тому числі про дозвілля та спілкування молоді, різноманітні обрядодійства, результати дослідження традиційного народного одягу, поліський фольклор, що зібрані у фольклорно-етнографічних експедиціях. Працівники нашої книгозбірні вдячні Віктору Ковальчуку — художньому керівнику Етнокультурного центру «Веснянка» Рівненського міського палацу дітей та молоді, голові Рівненського фольклорно-етнографічного товариства, заслуженому працівнику культури України за подаровані ним усі випуски цього збірника, а також 4 компакт-диски з записами пісенно-музичних народних шедеврів Полісся у виконанні фольклорного гурту «Веснянка». Пісні та інструментальна музика з дисків «З древлянського джерела», «Зіронецька ясна на небі сяє: Колядки і щедрівки», «Ой заграли музиченьки: Традиційна музика Рівненського Полісся», «Пісні Погориння» є постійним супроводом і окрасою усіх масових заходів морально-духовного, народознавчого спрямування. Нещодавно фонд бібліотеки збагатився і новим виданням Рівненського обласного центру народної творчості — збірником сценаріїв дитячих та молодіжних святкових і розважально-дозвіллевих заходів «Моя країна — Україна».

Активно у роботі книгозбірні використовуються можливості довідково-бібліографічного апарату, який систематично поповнюється аналітичними матеріалами з періодичних видань. Найбільш цікаві відомості з історії українського народу, культури, традицій, звичаїв вміщують газети «Культура і життя», «Розкажіть онуку», «Позакласний час», «Все для вчителя», «Початкова освіта», «Слово «Просвіти», журнали «Українська культура», «Дошкільне виховання», «Виховна робота в школі», «Світ дитини», «Веселочка» тощо. Велику допомогу і новий підхід у роботі з виховання національної гідності надав нам подарунок обласної організації Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка, отриманий на відкритті віртуального читального залу, мова йде про компакт-диск «Історія України» у 2-х частинах із серії «Дитяча колекція». За допомогою новітніх технологій усі відвідувачі мають змогу ознайомитися з історією свого народу — від найдавніших часів до Помаранчевого майдану, з його культурою, звичаями, фольклором в інтерактивній формі, адже диск водночас вміщує і пізнавальний, і розважальний матеріал — це озвучений текстовий і фотоматеріал, тести з історії України, народні загадки і скоромовки, мультфільми, ігри.

Отож, маючи відповідний ресурс і пам'ятаючи про одну з головних функцій дитячої бібліотеки — спілкування та передачу знань, інформації, працівники відділів обслуговування намагаються зробити масові заходи цікавими, різноманітними, активними. Так, метою літературно-мистецької години до Дня української писемності та мови «Рідну мову буду знати, берегти і поважати» було ознайомити дітей з історією розвитку української мови, показати її красу та багатство за допомогою народної творчості, зацікавити мовними іграми. Народознавча година «Від народної скарбниці відвертатись не годиться» не лише нагадала дітям про звичаї, традиції і такі символи українського народу, як український рушник, батьківська криниця, український віночок, але й за допомогою конкурсу навчила різних способів пов'язування хустки. Розповідями про цикли обрядових календарних пісень, про різні види дитячого фольклору (промовки, заклички, загадки, скоромовки), прослуховуванням музичних записів супроводжувалася музична година «Фольклор — найбільше духовне багатство народу». Інша — «Українські музичні інструменти» полюбляється нашим читачам за цікаву виставку літератури з історії виникнення народних інструментів та конкурс «Який це звучить інструмент?». Літературно-мистецьку годину «Берегині духовного скарбу України» було присвячено національним шедеврам — вершинам досягнень українського книжкового мистецтва — рукописному «Пересопницькому Євангелію» 1561 року та найвидатнішій праці Івана Федорова «Острозькій Біблії». Зав'язи козакові пояс, заспівай козацьку пісню, продемонструй різні види ходьби — це завдання ігрової сторінки «Козацькі забави» з усного журналу «Україна — слашний край козацький», який розповідає, хто такі козаки, як вони з'явилися, де жили, чим займалися, як воювали і розважалися хто були гетьмани війська козацького. З великим інтересом і захопленням сприймають школярі годину цікавих повідомлень «Подорож замками України», під час якої отримують багато вербальної і візуальної інформації про замки Рівненщини (князів Любомирських, Корецький, Острозький, Лубенський, Клеванський, Тараканівський форт, палац Стецьких у с. Великі Межирічі) та про замки Львівщини, Мукачевський «Паланок», Кам'янець-Подільський і палаци Криму. А літературно-мистецька мандрівка «Пам'ятники Рівного» знайомить з історичними подіями та людьми, які залишили слід у нашому місті, скульптурною спадщиною, новими і старими пам'ятниками. Завоювали популярність у наших відвідувачів народознавчо-літературні свята «На Андрія робиться дівкам надія», «Святий Миколай, дітям допомагай», які проходять у вигляді театралізованих сенок, вечорниць з ворожінням, варениками, обрядом кусання калити, літературними персонажами, конкурсами. Пробудженню почуття гідності, пізнанню історичних коренів свого народу і роду сприяв і Всеукраїнський конкурс «Моя мала Батьківщина». Як свідчать підсумки обласного туру, школярі Рівненщини є досить талановитими літераторами, художниками та видавцями водночас. Дипломами і цінними подарунками відзначено 11 колективних і авторських робіт. Окрім того, 18 юних творців цих книжок мали змогу безкоштовно відпочити у місцевих таборах оздоровлення «Берізка» і «Джерельце». А на Всеукраїнському рівні робота Роксолани і Андрія Пилипчуків з м. Рівного отримала перемогу в номінації «За оригінальність». Великий виховний потенціал цього конкурсу і в тому, що виставка найкращих саморобних книг не є одноразовим і статичним заходом, вона подорожує не лише Україною, а й Європою, до м. Рівне виставка приїхала з Міжнародного книжкового ярмарку у Варшаві. Як вид творчості її було презентовано на щорічному травневому святі «Музейні гостини», що відбувалося на подвір'ї обласного краєзнавчого музею. Десять тисяч відвідувачів свята звернули увагу і ознайомилися з рукотворними дитячими шедеврами, які викликали не менше захоплення, ніж представлені вироби декоративно-ужиткового мистецтва з усієї області. Ще тиждень ці твори були «гостями» нашої бібліотеки, і місцеве телебачення підготувало репортаж про цю подію за участі Роксолани Пилипчук.

Проаналізувавши ситуацію з питання виховання у дітей національної гідності й менталітету, можна сміливо стверджувати, що на нинішньому етапі зміст і умови діяльності дитячої бібліотеки дозволяють їй на рівні з батьками грати вирішальну роль у процесі формування провідних якостей моральності і духовності юних користувачів. Надто вже не хочеться, щоб у тотально-технократичному суспільстві, в якому ми живемо, серця наших дітей втратили здатність любити і співпереживати, бути гідними і свободолюбивими, гостинними і щедрими, глибоко ліричними і ніжними — справжніми українцями з самобутньою культурою і духовністю, які із століття в століття відтворюються і розвиваються.